HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חומרי א)פתכייתא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד ב)שוכא אמר לה אי יהבינא ליך מיקדשת לי אמרה ליה הבה מיהבה אמר רב חמא [א]כל הבה מיהבה לאו כלום הוא ההוא גברא דהוה קא שתי חמרא בחנותא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד כסא אמר לה אי יהיבנא ליך מיקדשת לי אמרה ליה אשקויי אשקיין אמר רב חמא [ב]כל אשקויי אשקיין לאו כלום הוא ההוא גברא דהוה קא שדי תמרי מדקלא אתאי ההיא איתתא א"ל שדי לי תרתי אמר לה אי שדינא ליך מיקדשת לי אמרה ליה שדי מישדא אמר רב זביד כל שדי מישדא לאו כלום הוא איבעיא להו הב אשקי ושדי מהו אמר רבינא מקודשת רב סמא בר רקתא אמר תגא דמלכא אינה מקודשת [ג]והלכתא אינה מקודשת והלכתא שיראי לא צריכי שומא והלכתא כר"א והלכתא כרבא אמר רב נחמן: [ג]ת"ר בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו [ד]הרי זו מקודשת מתקיף לה ר' זירא בר ממל הא לא דמי האי שטרא לשטר זביני התם מוכר כותב לו שדי מכורה לך הכא בעל כותב בתך מקודשת לי אמר רבא התם מעניינא דקרא והכא מעניינא דקרא התם כתיב [1]ומכר מאחוזתו במוכר תלה רחמנא הכא כתיב [2]כי יקח בבעל תלה רחמנא התם נמי כתיב [3]שדות בכסף יקנו קרי ביה יקנו מאי טעמא קרית ביה יקנו משום דכתיב ומכר ה"נ קרי ביה כי יקח דכתיב [4]את בתי נתתי לאיש הזה אלא אמר רבא הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי ואיבעית אימא התם נמי כתיב [5]ואקח את ספר המקנה ז)ואמר רבא אמר רב נחמן כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו בין ע"י אביה בין ע"י עצמה [ה]מקודשת מדעתו והוא שלא בגרה כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי הרי את לי לאינתו הרי את מאורסת לי מקודשת בין ע"י אביה בין ע"י עצמה [ו]מדעתה והוא שבגרה: בעי ר' שמעון בן לקיש ה)שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה מהו הויות ליציאות מקשינן מה

יציאה

חומרי. בוטייני"ש שעושין של בדיל וחורזין הרבה מהן בחוט אחד ועושין אותו כמין ענק ונושאין בצואריהן למכור. ויש גורסין פתכייתא והן של זכוכית כמין טבעות דקים וקורין אותו פוריל"ש ובלשון רבותינו אושטנית: **חד שוכא.** מלא חוט הענק: **מיקדשת לי.** בלשון שאילה: **הב אשקי ושדי.** דלא כפלתיה לדיבורא: **תגא דמלכא.** בכתר המלך נשבע: **והלכתא כר"א.** דאמר (לעיל דף ח.) התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים: **כרבא אמר רב נחמן.** דאמר לעיל (שם) מנה אין כאן משכון אין כאן: **בתך מקודשת לי.** והיא ברשות אביה לקדשה כגון שלא בגרה: **לשטר זביני.** ומנלן דכי האי גוונא הוי שטרא: **מאי טעמא קרית ביה יקנו משום דכתיב ומכר.** בתמיה קרי ביה כי יקח וניחא לאבי ו) הנערה קאמר שיהא מקיחה לבעל ומשום דכתיב את בתי נתתי: **הלכתא נינהו.** למשה מסיני: **התם נמי.** גבי שטר זביני כתיב ואקח את ספר המקנה אלמא המוכר נתנו ללוקח דכתיב ואקח ולא כתיב ואתן וירמיהו היה קונה את השדה מיד חנמאל אלמא מוכר כותב שדי מכורה לך ונותן ביד לוקח אבל הכא כי יקח כתיב: **בין ע"י עצמה.** שקבלתה היא מדעתו של אב: **מדעתה.** שהיא אמרה לו לקבל. והא דבעינן דעתא דידה והוא שבגרה: **שלא לשמה.** שנכתב לשם אשה אחרת ונמלך:

יציאה

הב אשקי ושדי אינה מקודשת. וא"ת מי גרע מתן מעות לפלוני דמקודשת ז) כ"ש כשאומרת תן לי וי"ל דשאני הכא דמעיקרא היתה שואלת שלא בתורת קידושין ומשום הכי איכא למימר כשאומרת הב אדעתא דמעיקרא קאמרה: **כל** אשקי אשקויי כו'. הנך תלת עובדי איצטריך לאשמועינן דבשום דבר אין מועיל לא במידי דאכילה ושתיה ולא בשאר מילי: **והלכתא** שיראי לא צריך שומא. °וא"ת אמאי איצטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף דהא בבבא בתרא (דף קמג: ח) פסקינן הלכתא כרבה בר משדה ענין ומחצה וי"מ דהיינו דוקא במילי דב"ב ולא נהירא °דע"כ בכולי גמרא הלכתא כרבה כדמוכח פרק מי שאחזו (גיטין דף עד:) גבי ההוא דאמר ליה לאריסיה כ"ע דלו תלתא ושקלו ריבעא כו' וקאמר ותסברא דרבה כרשב"ג והא קי"ל הלכתא כרבה ובהא קי"ל אין הלכה כרשב"ג משמע מדקאמר והא קי"ל הלכתא כרבה משמע דבכולי גמרא הלכתא כוותיה[א] ושמא יש לדחות דהתם יש ספרים דגרסי בהא קי"ל הלכתא כרבה דמשמע בהא דוקא ולא בכולי גמרא מיהו קשיא אמאי לא קאמר בהדיא הלכתא כוותיה דרבה כדאמר הלכה כר' אלעזר והלכתא כרבא אמר רב נחמן ואומר ר"ת דאתא לאשמועינן[ב] דדוקא שיראי הוא דלא צריכי שומא לפי ששומתן ידוע קצת ואין רגילין לטעות בו כל כך אבל שאר דברים כגון אבנים טובות ומרגליות שיש שאינם טובות אלא מעט[ג] ורגילים לטעות בהרבה יותר משווייס[ד] צריכי שומא משום דלא סמכה דעתה ולפיכך נהגו העולם לקדש בטבעת שאין בה אבן והא דאמר לקמן בפרק שני (דף מח:) שהוסיף לה נופך משלו יש לומר ששמו אותו[ה] אי נמי ההוא נופך כעין שיראי שידוע שוויו קצת וההוא גברא דקדש באבנא דכוחלא (לקמן דף יב.) והוה רב חסדא משער אי אית ביה שוה פרוטה אבנא דכוחלא לא הוי כשאר אבנים טובות אלא כעין אבני שיש כדאשכחנא פ"ה דסוכה (דף נא:) בהורדוס דבניה לבהמ"ק באבני דשישא וכוחלא ומרמרא וי"מ משום הכי איצטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף משום דרב יוסף הביא לעיל (דף ח.) כמה ראיות לדבריו עוד י"מ מש"ה לא קאמר הלכתא כרבה דלא תימא דהיינו רבה דאיכא דאמרי דבכל דהו לא צריכי שומא אבל אמר לה חמשין ושוי חמשין בעי שומא לפיכך פסק דבשום ענין לא בעי שומא לפי זה הטעם יתיישב הא דאיצטריך לפסוק כרבה °אע"ג דבכל דוכתא קי"ל כוותיה: **כתב** על הנייר ועל החרס. משמע דשטר כשר על החרס וכן משמע לקמן בפירקין (דף כו.) דאמר כתב לו על הנייר ועל החרס שדי מכורה לך הרי זו מכורה ונתונה וקשה דאמר בפ"ב דכתובות (דף כא. ט) האי מאן דבעי לאשוויי חתימת ידיה בבי דינא לכתוב אחספא כו' וקאמר דוקא אחספא אבל אמגילתא לא דלמא משכח איניש דלא מעלי וכתיב עליה מאי דבעי ותנן הוציא עליו כתב ידו משמע אבל על חרס ליכא למיחש להכי דאפי' כתוב עליו לא יועיל ואומר ר"ת דההיא דלקמן וההיא דהכא אתיא כר' אלעזר דאמר (בגיטין דף פו.) עדי מסירה כרתי וההיא דכתובות אתיא כר"מ דאמר (שם) עדי חתימה כרתי וההיא דהכא לא אתיא כר' מאיר דכיון דבעינן בשטר קדושין עדי חתימה כדמוכח לקמן בפרק שני (דף מח.) ועדים שעל גבי החרס לא חשיבי ואין מוכיח מתוכו כלום בחרס לדבר שיכול להזדייף הוא ותנן בפ"ב דגיטין (דף כא:) אין כותבין לא על נייר מחוק ולא על דיפתרא משום שיכול להזדייף וחכמים מכשירין ואמרו י) מאן חכמים ר' אלעזר ש"מ [ו]דלא מהני כ) בדבר שיכול להזדייף ואע"ג דאמר בגיטין בסוף פרק שני (דף כב: ושם ל) לא הכשיר ר' אלעזר אלא בגיטין אבל בשטרות לא ה"מ בשטרות העומדות לראיה דבעינן ראוי לעמוד ימים רבים אבל זה שאינו עשוי אלא לקדש בו אשה ולקנות בו שדה כעין גיטין הוה שעשוי לגרש בו את האשה לפי שעה ואע"פ שהשטר של קנין יכול להועיל לראיה כמו כן הגט יכול להועיל כדאמר בפ' הכותב (כתובות פט:) ובפ"ק דב"מ (דף יח.) וכ"ת ליקרעיניה בעינא לאינסובי ביה אלמא אע"פ שהיא צריכה לראיה עיקרו לא לכך נעשה: **אף על פי שאין** בו שוה פרוטה. הכא ניחא דקצת הוא רבותא לפי דבשוה פרוטה היתה ראויה להתקדש בלא שטר[ז] אבל לקמן (דף כו.) גבי שדי מכורה לך יש לתמוה מאי רבותא דאע"פ שאין בו שוה פרוטה דהתם המוכר נותן השטר וכך לי בשוה פרוטה כמו באין בו שוה פרוטה וי"ל משום דכתב ביה נתינה מ) אחריתי ספרי נ) המקנה ס"ד דליבעי שוה פרוטה משום ס) דמוכר מקנה שדהו ללוקח קמ"ל דלא בעי: **הא לא דמי האי** שטרא וכו'. ומגט לא היה יכול להקשות[ח] דבגט אחד דמי שפיר לגט דמה גט הבעל כותבו[ט] (א) בב"ד: **הלכתא** נינהו. תימה כיון דהלכתא נינהו ל"ל קרא דוילא והיתה שהאשה נקנית בשטר וי"ל דשטר מכר לחוד הוי הלכתא ושטר קידושין נפקי מכי יקח דבעל כותבו ודמי ע) למכר ואע"ג דקאמר הלכתא נינהו לשון רבים לאו אתרווייהו קאי וכהאי גוונא אשכחן בריש בנות כותים (נדה לב:) דקאמר הי קרא והי הלכתא[י] פ) אך קשה דלקמן (דף כו.) גבי שדה קבעי מנין שנקנית בשטר ואייתי קרא דכתיב ואקח את ספר המקנה ושמא י"ל דכיון דההוא קרא לא הוי אלא מדברי קבלה אין להקפיד בכך אי נמי יש לפרש (ב) צ) הלכות מדינה כלומר מנהג היה כך:

הן

מסורת הש"ס

א) [פי' מיני סדקות ערוך ערך חמר טו], ב) ס"א שיפא, ג) יבמות נב. ע"ש, ד) [נ"ל אמר], ה) לקמן מח, ו) [בדפו"ר: דאבי], ז) [לעיל ו:], ח) [ודף קיד: ע"ש בתוס'], ט) [ושם ד"ה ודוקא], י) [שם כב סוע"א], כ) [יש להוסיף: לר"מ. (הר"ש מדעסויא)], ל) [ד"ה אבל], מ) [בדפו"ר: אחרי תתי. ועי' רש"ש], נ) [ירמיה לב, טז], ס) [בדפו"ר ליתא, וכאן מסתיים הדיבור ומתח"ד מוכר מקנה. ועי' מהרש"ל מהרש"א], ע) ["ודמי למכר" ליתא בדפו"ר ועי' רש"ש], פ) [עי' תוספות סוכה כח. ד"ה הלכתא], צ) [בדפו"ר נוסף: הלכתא],

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גֹאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֵת מִמְכַּר אָחִיו: ויקרא כה כה
2. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ: דברים כב יג
3. שָׂדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם וְהָעֵד עֵדִים בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּבִסְבִיבֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הָהָר וּבְעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוּתָם נְאֻם יְיָ: ירמיהו לב מד
4. וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ אֶל הַזְּקֵנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ: דברים כב טז
5. וָאֶקַּח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת הֶחָתוּם הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְאֶת הַגָּלוּי: ירמיהו לב יא

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והלכתא וכו' וא"ת אמאי איצטריך. עי' ברכות דף יב ע"ב ובמע"ד שם: **בא"ד** דע"כ בכולי גמרא. וכן דעת רש"י עירובין ד' נג ע"ב ד"ה כמאן והרי"ף פ"ב דשבת דף טו: **בסה"ד אע"ג** דבכל דוכתא קי"ל כוותיה. ועי' מגילה ד' כט ע"ב תד"ה והלכתא:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הא לא וכו' כותבו בלבד הס"ד: (ב) ד"ה הלכתא וכו' הלכות מדינה. נ"ב האי לישנא אשכחן לקמן בדף לח ע"ב:

◆

מוסף תוספות

א. מדלא קאמר בהא כדקאמר על רשב"ג. תוס' הרא"ש. ב. משום דרבה ורב יוסף כי היכי דפליגי בשיראי הכי נמי פליגי במקדש בכל דבר ואפילו באבנים טובות ומרגליות והוי אמינא דהלכה כרבה ולעולם מקודשת. רשב"א. ג. שאינם שוים אלא מעט. תוס' טוך. ד. שאין בקיאין בהם אלא אומנים ומצוי בהם הטעות גדולה מאוד. ריטב"א. ה. תחילה. מרדכי. ו. ש"מ דלר"מ לא מהני בדבר. תוס' הרא"ש ביבמות נב. ז. [כלומר] בלא כח השטר. תוס' הרא"ש. ח. דהויה ילפינן ליה מיציאה והתם המקנה כותבו. תוס' הרא"ש. ט. אף הכא נמי הבעל כותבו. תוס' הרא"ש. י. דקאמר הלכתא נינהו ולא קאי אלא אחדא. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

ע א ב ג מיי' פ"ד מהל' אישות הלכה ה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כט סעיף י:

עא ד מיי' שם פ"ג הלכה ג סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לב סעיף ג:

עב ה מיי' שם [והל' יא] סמג שם טוש"ע שם סעיף א [וסי' לז סעי' א]:

ו [מיי' שם הל' יב טוש"ע אה"ע סי' לב סעי' א וסי' לז סעיף ב]:

◆

לעזי רש"י

בוטייני"ש. כפתורים.
פוריל"ש [פיוילי"ש]. טבעות זכוכית דקות.
אושטנית [מושטניצי"ש]. ענקים, שרשרות.

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

◆

תוס' ר"י הזקן

חומרי. בוטייני"ש. **שוכא.** קשר או אגודה. **לאו כלום הוא.** שלא נתרצית ליקח לשם קדושין אלא לא תשחק בי בדברים אלו. ומסתברא דוקא שלא אמר לה עוד דבר אלא נתן בידה, אבל אם אמר לה בשעת נתינה הרי את מקודשת לי בזה וקבלה, ודאי האי הבה מיהבה דקאמרה ריצוי הוא ומקודשת ש[אילו] לא היה ריצוי לא (היה לוקח) [היתה לוקחת] מה שהוא נותן לה שהרי אין לה בהן כלום. **הב אשקי [ושדי מהו].** שלא כפלה הלשון, אי הוי ריצוי או לאו. **תגא.** עטרה, ולשון שבועה היא. **והלכתא שיראי לא צריכי שומא.** כתב הר"ם פ"ז [מאישות הי"ח] אמר לה הרי את מקודשת לי בבגדים אלו שהם שוים חמשים דינר והיו של משי וכיוצא בהם שהאשה מתאוה להן אם היו שוים חמשים ה"ז מקודשת משעת לקיחה ואינם צריכים שומא בשוק ואח"כ תהיה מקודשת כדי שתסמוך דעתה, אלא הואיל והם שוים כמו שאמר לה הרי היא מקודשת משעה ראשונה ואם אינם שוים אינה מקודשת. ע"כ. נראה דעתו דדוקא שיראי וכיוצא בהן שהיא מתאוה להן ומעכבן לעצמה ואינה רוצה למכרם סמכא דעתה, אבל במה שאינה מתאוה להם שמא דעתה למכרם ולא סמכא דעתה שמא לא תמצא שוויין. ומשום הכי פסיק בגמ' והלכתא שיראי לא צריכי שומא, ולא אמר והלכתא מאני לא צריכי שומא. ואיכא מ"ד ה"ה לכל מילי, והאי דנקט שיראי משום דעובדא דאיפליגו ביה רבה ורב יוסף שיראי הוו. **והלכתא כר' אלעזר.** דעת הרי"ף והר"ם [שם פ"ז הי"ז, עיי"ש] לפי מה שנמצא ברוב ההלכות, דהאי והלכתא כר' אלעזר דאי אמר לה התקדשי לי במנה סתם ונתן לה דינר, אפילו היה מונה והולך, ה"ז מקודשת וישלים, כדאוקימנא לתירוצא דתריצנא כר' אלעזר, ולא כרב אשי. וכן עיקר, דא"כ לימא נמי והלכתא כרב אשי. ואיכא מ"ד דהאי תירוצא לאו ר' אלעזר הוא דתרצה אלא בעל הגמ' הוא דתירצה הכי, ואפשר דר' אלעזר ס"ל כרב אשי הלכך האי והלכתא כר' אלעזר ממימריה בלחוד הוא דפסקינן כוותיה דהתקדשי במנה ונתן לה דינר מקודשת וישלים, וכדאסקה רב אשי דמונה והולך דעתה אכולא מנה. **כרבא א"ר נחמן.** דמנה אין כאן ומשכון ליכא. ואע"ג דליכא מאן דפליג אדרב נחמן, כיון דאיכא ברייתא דלכאורה משמע דפליג עלייהו, איצטריך תלמודא למפסק כוותיה לאשמועינן דהנהו שינויא דמשני שינוייא הוו. **על הנייר או על החרס.** אע"פ שיכול הכתב להזדייף בהני, כיון דאיכא עדים כשנתן לה השטר בתורת הקדושין, דקדושי בלא סהדי לאו כלום הוא, לא איכפת לן. ובפ"ק דגיטין [י, א] אסיקנא דמחובר פוסל בקדושין כגיטין. והיכא דכתב תנאי בקדושין ודאי מקודשת, דאע"ג דבגיטין אם כתבו קודם התורף הויא ספק מגורשת [עי' רמב"ם הל' גירושין פ"ח ה"ד], בשטר קדושין ליכא תורף שאין שם אלא שם האיש ולא שם האשה ולא זמן. ועוד, דבכל דוכתא תשכח דאיתקש הויה ליציאה אלא במה שפוסל הגט מהיות גט, אבל במה שהוא ספק לא מדמינן קדושין לגיטין, שלא הקישה תורה קדושין לגיטין אלא בגט ואינו גט, אבל מספק לא איירי קרא, דליכא ספיקא קמי קודשא בריך הוא. ואפילו תימא דמשום שהקישה תורה הוייה ליציאה יש לנו לומר שמה הוא ספק בגרושין הכי נמי בקדושין, הא ליכא תורף בקדושין, הלכך הויא מקודשת ודאי. ומ"ש בעל ההש[למה] דמקודשת מספק אינו כמו שכתבנו. **הלכתא נינהו.** כלומר שכך קבלו פי' ענין קדושין מסיני מפי משה רבינו. **שלא בגרה.** דהויא ברשות אביה. **שלא לשמה.** שכתבו לתתו לרחל ונתנו ללאה.